

Vztah umělce a publika

„Umění je pro každého, ale ne každý je pro umění.“

Tento citát pronesl Karel Teige, český kritik, teoretik umění a výtvarný umělec. V citátu je jedna velká pravda, „ne každý je pro umění“. Tento všeobecný problém bych ráda aplikovala na divadlo a přijetí jej publikem, které pochází z řad žáků mateřských, základních škol až po střední školy a gymnázia.

Pokud budeme chtít celý problém zkoumat od úplného nitra, musíme se zaměřit především na vztahy. Vztahy jsou všeobecně známé jako komplikovaný problém. Vztahy partnerské, muž a žena nebo vztahy obchodní. Tomuto problému se nevzdalují ani vztahy rodinné a ty jsou někdy zdaleka nejkomplikovanější. Když ale přemýšlím nad vztahem umělce a publika, přijde mi, že tento vztah není u veřejnosti zdánlivě znám jako vztah v pravém slova smyslu. Jenom malý zlomek diváků na představení přemýšlí nad tím, jaký má s hercem vztah. Přitom z odborného hlediska je tento vztah známý jako vztah pro oba zúčastněné, velice důležitý. Vztah a komunikace, jak ve své studii popisuje Ivo Osolobě je velice důležitá. Umělec komunikuje s diváky, diváci komunikují s umělcem, umělec komunikuje s umělcem, ale také divák komunikuje s divákem. Právě jejich vzájemné působení okamžitých vzájemných zpětných vazeb je jedním z nejdůležitějších faktorů při vytváření či provozování divadla. A proto jako i v obyčejném životě spolu lidí komunikují i tak spolu komunikuje umělec, herec a publikum.

Je hra napsána vždy tak, že jí daná věková skupina bude rozumět? U dětí v mateřských školách je vztah jednodušší. Děti jsou naučené komunikovat s učitelkami formou hry, která je zároveň i výchovná. Proto, je pro ně divadelní představení takovým zpestřením běžného denního programu a přijímají je s radostí. Divadlo pro děti musí být hlavně zábavné, hra musí obsahovat prvky tance, zpěvu, snadné říkanky. Lze říci, že většina dětí je z divadelního představení nadšena. Představení sleduje, a pokud je hra interaktivní, aktivně se do ní zapojuje. Nelze ale vyloučit i fakt, že v takovémto věku jde i o výchovu doma. Lze říct, že i v tomto nízkém věku můžeme pozorovat při představení jedno dítě z celého obecnstva, které neví, jak by se mělo při divadelním představením chovat. S tímto problémem se umělci vyrovnají snadno, musí být na takové situace připravení a měli by mít dostatečné vzdělání. Přece jenom jsou malé děti nevyzpytatelné.

Další věková skupina, to jsou žáci základních škol. Divadlo je pro ně spíš něco, kde se nemusí učit. Pro žáky základních škol se inscenují hry výchovné a naučné, ale hlavně zábavné a pro danou věkovou kategorii zajímavé. Pokud daná inscenace není napsána tak, aby žáky zaujala na první pohled, je pak velice těžké získat zpět jejich pozornost. U žáků základní školy také záleží na délce představení. Představení by nemělo trvat déle než jednu hodinu. Herec musí být schopný zvládat malé výkyvy žáků, kteří vyrušují a tím na sebe stahují pozornost. Tato situace je pro herce nepříjemná ale s tím by se měl umět vyrovnat a nedát to na sobě znát. Pokud bych tuto skupinu chtěla srovnat s ostatními, dá se říct, že je to ještě jedna ze skupin, kde divadlo vnímají a nakonec odcházejí s dobrým zážitkem.

Další skupinou jsou dle mého rozdělení děti ze středních škol a gymnázií. Hry vybírané vyučujícími jsou většinou ty, jejichž znalost využijí žáci u maturitní zkoušky. Proto jsou vybírané hry, které zapadají do určitých tematických okruhů. Zrežirovat inscenaci tak, aby byla pro žáky snadno pochopitelná, není vždy jednoduché. Proto záleží na hercích jak danou inscenaci zahrají. Při srovnání všech věkových kategorií je tato skupina nejvíce komplikovaná. Při dlouhodobém pozorování nelze říct, že by žáci z gymnázií přijali danou inscenaci lépe než žáci se středních odborných škol nebo ze středních odborných učilišť. Jde pouze o naučení se slušnému chování. Jak se chovat v divadle? To je otázka pro mnoho mladých lidí. Jde o výchovu, jak doma tak ale i ve škole. Co vidí žáci doma a ve škole, je pro ně v životě velice důležité. Pokud se žák neumí chovat slušně jednu hodinu na divadelním představení, jak se asi bude chovat v životě? Vzájemné působení publika a umělce je velice komplikované. Hrát pro plné divadlo nepozorných žáků je velice obtížné, často se stává, že žáci, vyrušují, baví se a také hlasitě pokřikují. Tato situace není z hlediska vzájemné komunikace vůbec příjemná. Lze říci, že není příjemná pro obě strany, ale není také příjemná jako komunikace mezi diváky, kdy v každém případě je někdo, kdo chce opravdu danou inscenaci pozorně sledovat.

V poslední době jsou žáci se znalostí etikety na štíru, což je určitě ovlivněno výchovou především v rodině ale také ve škole. Je jisté, že se žák na dopolední představení nebude oblékat jako do „národního“, ale když se pak na večerní představení do Národního divadla obleče stejně jako na školní představení, je něco špatně. Etiketa je v dnešní době stále více podceňovaná což ovlivní vztah umělce a publika.

Slovníkové heslo:

Umělec je člověk, která se věnuje konkrétnímu uměleckému žánru, má nápady, je kreativní a tvoří určité umělecké dílo. Publikum je nějaká skupina lidí, která se účastní určité umělecké produkce. Produkce se účastní více či méně aktivně, čímž vzniká vztah umělce a publika.

Literatura:

OSOLSOBĚ, Ivo. Ostenze, hra, jazyk: sémiotické studie. 1. vyd. Brno: Host, 2002, 398 s. ISBN 80-7294-076-7.

ŠPAČEK, Ladislav. Velká kniha etikety. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2005, 164 s., [24] s. barev. obr. příl., 25 l. il. ISBN 80-204-1333-2.